

świadczenie Janusza Korczaka i św. Maksymiliana Kolbego w okresie II wojny światowej, jako wielkich pedagogów i wychowawców okresu międzywojennego, pokazało wielkie zwycięstwo moralne programu wychowawczego, który pozostaje znakiem dla współczesnego człowieka.

Opublikowana monografia ks. E. Walewandra stanowi więc ważny przyczynek do badań nad zachodzącymi procesami w działalności pastoralnej Kościoła katolickiego na terytorium diecezji lubelskiej, którą Ojciec św. Jan Paweł II podniósł w 1992 r. do rangi archidiecezji.

*Ks. dr hab. Stanisław Tymosz, prof. KUL
Katedra Historii Źródeł Kościelnego Prawa Polskiego WPPKiA KUL*

Ks. Krzysztof Mikołajczuk, *Realizacja zasady jedności sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego w prawodawstwie Kościoła katolickiego*, Kielce 2006, ss. 367.

W ujęciu Katechizmu Kościoła Katolickiego sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego: chrzest, bierzmowanie i Eucharystia są fundamentami całego życia każdego chrześcijanina i stanowią przedziwną drogę do udziału w misterium, jakim jest plan powzięty przez Boga, aby wszystkich ludzi doprowadzić do zbawienia (por. KKK 1212).

Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego stanowią ważny element ustawodawstwa kościelnego, gdyż związane są ściśle z zapoczątkowaniem przez człowieka nowego życia z Chrystusem we wspólnocie Kościoła. Pierwotnie tych trzech sakramentów udzielano łącznie, zarówno dorosłym, jak i dzieciom, w czasie jednej celebracji liturgicznej, chociaż bez wątplenia istniała świadomość różnicy rytów każdego z nich. Wtajemniczenie było więc jednym wielkim sakramentem, złożonym z trzech etapów, którymi były trzy odrębne sakramenty: chrzest, bierzmowanie i Eucharystia. Ustawodawstwo to przeszło w Kościele katolickim pewną ewolucję i zmiany. Stąd z uznaniem należy odnieść się do prezentowanej monografii ks. dr. Krzysztofa Mikołajczuka (wykładowcy prawa kanonicznego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II), który zajął się zagadnieniem realizacji zasady jedności sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego w prawodawstwie Kościoła katolickiego, czyli w dwóch odmiennych porządkach prawnych Kościoła katolickiego. Trzeba bowiem przyznać, że polska literatura kanoniczna nie obfituje w tego rodzaju opracowania. Tym bardziej więc powyższa praca nabiera szczególnego znaczenia i wartości.

Monografia składa się z pięciu rozdziałów, stanowiących zwartą syntezę problematyki, oczekiwaną od tego rodzaju opracowań. Rozdział I nosi tytuł: *Przestanki biblijno-teologiczne zasady jedności sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego* (s. 17-88). Stanowi on wprowadzenie biblijne i teologiczne w zagadnienia związane z jednością chrztu, bierzmowania i Eucharystii. Autor omówił w nim kwestie związane z przymierzem w Starym Testamencie i podjął próbę odszukania śladów poszczególnych sakramentów inicjacji w Piśmie Świętym. Przybliżył praktykę celebrowania tych sakramentów w Kościele pierwotnym oraz w doktrynie Ojców Kościoła. W rozdziale II – *Podstawy dogmatyczne i regulacje prawne zasady jedności sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego* (s. 89-175) Autor zarysował podstawy dogmatyczne i regulacje prawne trzech sakramentów inicjacyjnych. Najpierw przybliżył wypowiedzi Magisterium Kościoła oraz zaprezentował kształtowanie się prawodawstwa Wschodu i Zachodu do Soboru Watykańskiego II, włącznie z normami zawartymi w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 r. Przedstawił także kolejne lata kształtowania się i rozwoju ustawodawstwa Kościoła katolickiego, aż do kodyfikacji z 1983 r. *Zasada jedności sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego dzieci w Kościele łacińskim według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.* to tytuł rozdziału III (s. 177-262). Autor ukazał tutaj realizację zasady jedności sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego dzieci w Kościele łacińskim. Omówił przebieg przygotowania rodziców, chrzestnych i całej wspólnoty parafialnej do chrztu, Pierwszej Komunii świętej i bierzmowania dzieci. Następnie opisał celebrowanie tych sakramentów, ich skutki prawne oraz formację wymaganą po ich przyjęciu. Rozdział IV – *Zasada jedności sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego dorosłych w Kościele łacińskim według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.* (s. 263-296) przedstawia szczegółowe zagadnienia związane z wtajemniczeniem chrześcijańskim dorosłych w Kościele łacińskim, takie jak katechumenat jako droga do przyjęcia sakramentów inicjacji. Ukazana została również celebrowanie tych sakramentów oraz – podobnie jak w poprzednim rozdziale – ich skutki prawne i formacja dorosłych neofitów.

Specyfika realizacji zasady jedności sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego w kodyfikacji katolickich Kościołów wschodnich została zaprezentowana w ostatnim V rozdziale (s. 297-342). Autor przedstawił w nim przygotowanie dzieci i dorosłych do przyjęcia sakramentów wtajemniczenia i ich odmienne niż w Kościele łacińskim celebrowanie.

Bogata treść rozprawy spinają jakby w klamry: wstęp i zakończenie. We wstępie czytelnik napotyka oczekiwane zwykle w tym miejscu informacje, a więc wyjaśnienie i określenie tematu, jego aktualność, wskazanie metody badań i płaszczyzny źródłowej, wreszcie uzasadnienie przyjętego schematu, czyli dyspozycji pracy. Układ samej monografii jest bardzo przejrzysty i ciekawie skonstruowany, zaopatrzonej w bardzo bogatą bibliografię podzieloną na źródła i literaturę, która dopełnia zawartość omawianej monografii. Autor umiejętnie wykorzystując rozliczne źródła, czyni pracę interesującą oraz przydatną w studium nad problematyką sakramentów inicjacji chrześcijańskiej w ujęciu jurydycznym, kierując czytelnika w bogactwo obowiązujących obu kodyfikacji Jana Pawła II.

Omawiana praca dowodzi, iż Autor dysponuje przemyślanymi poglądami w badanych kwestiach i potrafi przedstawić równie przemyślane ich naukowe uzasadnienie, stanowi zatem bardzo przydatne czytelnikowi kompendium wiedzy na temat jedności sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego dla całej wspólnoty wiernych obrządku łacińskiego i wschodniego.

Ks. dr Grzegorz Wojciechowski
Katedra Prawa Katolickich Kościołów Wschodnich WPPKiA KUL